

Døren – det første indtryk

Døren er manges første indtryk af det hus, du går ind i. Men den er også en del af helheden. Døre skal passe til huset, til vinduerne og – ikke mindst – til det ”dørhul”, som huset er født med.

De to ældste dørformer var revledøren og ”stalddøren”. Revledøren består af planker, der indvendig fastholdes af revler, indlagte bjælker, ofte to på tværs og en på skrå i et Z. Det mest almindelige var revledøre men lodrette planker, men i slutningen af 1600-tallet blev det mode med ”flammerede” døre, hvor ofte fint profilerede plankerne var sat på skrå i et rhombemønster, stafferet i forskellige farver. ”Stalddøren” med en over- og underdør kendes i dag næsten kun fra gamle udlænger på landet. Men den var også tidligere almindelig i byerne.

Traditionel stalddør med over- og underdør

Revledør fra 1778, Vinkældergade 19

I 1700-tallet fik vi så fyldingsdøre, dvs. døre opbygget af rammetræer med mellemrummene udfyldt af tyndere træplader, notet ind i rammetræet. I 1700-tallet var fyldingerne ofte fornemt udskåret i barok eller Louis-Séize-stil, men med empiren efter 1800 blev fyldingsdøre ofte mere enkle. Før ca. 1850 var det mest almindeligt med en enkelt række kvadratiske fyldinger, ofte i lavformat. Men fra 1850'erne og frem blev det almindeligt med høje fyldinger foroven og forneden, og samtidig blev fyldinger med et prisme-mønster populære. Samtidig blev de dobbeltdøre, so i 1700-tallet især sås på fornemme huse, almindelige både i byerne og på landet.

Fornem dobbelt fyldingsdør fra 1782, Bays Gård, Østergade 24

I det 20. århundrede gik man først tilbage i historien med døre i nyrenæssance eller nybarok, siden i 1920'erne hvide døre i nyempire. Så kom modernismen med sine døre beklædt med en finerplade eller lister, ofte med rund rude – og i 1960'erne og -70'erne f.eks. døre med en siderude af råglas, døre med lister foran en stor rude eller mere "romantiske" døre med falske fyldinger og ruder af farvet glas. Desværre sneg de moderne døre sig fra parcelhusene ind i de gamle bykvarterer, hvor tusinder af huse fik døre, der ikke passede til huset.

I dag tænker de fleste lidt mere over, hvilken dør, der passer til et gammelt byhus. Går man en tur i det gamle Rudkøbing, ser man, at teakplader og "hungersnøddefinér" er ved at forsvinde til fordel for døre i samme farve som husets vinduer. Desværre er mange af de nye døre færdiglavede standarddøre; derfor ses det ofte, at resten af døråbningen bliver fyldt ud med en rude eller et bræt. Tit er de nye vinduer også forsynet med et vindue i en lidt hjemmelavet form midt i døren.

Eksempler på nye døre i det gamle Rudkøbing, som ikke passer til byggeskikken fra 1800-tallet.

Skal man have en dør, der passer til huset, er det ikke forkert at kigge efter døre, der ligner dem, der var moderne omkring 1850-70, hvor utroligt mange af Langelands ældre huse er bygget eller ombygget. Og her er der tre former, som er "sikre": Døren med to eller tre fyldinger over hinanden. Døren med to rækker høje fyldinger (+ gerne en mindre i midten). Og dobbeltdøren med to fløje. I alle tre tilfælde kan man sætte en rude i den/ de øverste fyldinger, hvis man vil have lys i entréen. Men man kan også, som man ser i mange gamle huse, have et "ovenlys", en fast række små ruder over døren.

Naturligvis skal man, hvis man har en villa eller et andet slags hus fra 1900-tallet, prøve at få en dør, der ligner den originale: Nyempire (i Bedre Byggeskik-huse), Art Deco (med f.eks. solmønster i rudens sprosser) eller modernistisk (f.eks. i en bungalow). Men det er en anden historie.

Dør i gavlen på den gamle overlægebolig på Spodsbjergvej fra 1925. Døren efterligner med sit mønster de "flammererede" døre fra årene omkring 1700.